

Pohjanmaan poliisilaitos
Korsholmanpuistikko 45
65100 VAASA

TUTKINTAPYYNTÖ: Vaasan kaupungin suorittamat maankäyttö- ja rakennuslain säännösten vastaiset metsänkäsittelytoimet Pilvilammen alueella

TIIVISTELMÄ

Vaasan kaupunki on toiminut lainvoimaisen yleiskaavan SL-kaavamerkinnän (luonnonsuojelualue) vastaisesti Vaasassa Pilvilammen lähistöllä suorittamalla metsänkäsittelyä tai siihen rinnastettavaa toimintaa alueella, jolla kaikki tämän tyyppiset toimet on yksiselitteisesti kielletty. Lisäksi kaupunki on laiminlyönyt maankäyttö- ja rakennuslain (MRL, 132/1999) 23 luvun mukaisen poikkeamismenettelyn, jota olisi tullut soveltaa SL-merkityllä alueella.

Pyydämme ystävällisesti poliisia tutkimaan Vaasan kaupungin suorittaman menettelyn laillisuutta, erityisesti sen suhdetta maankäyttö- ja rakennuslain 171, 173 ja 185 §:iin sekä ottamaan tutkimuksissaan huomioon tässä esitetyt näkemykset ja lakipykälät.

HAVAINNOT JA TIEDOT TEHDYISTÄ TOIMENPITEISTÄ

Asian keskiössä oleva metsänkäsittelytoimenpide on Aapeli-myrskyn (1.1.2019) kaatamien puiden korjuu Pilvilammen itäpuolisella metsäalueella (ETRS-TM35FIN: 7007662:235582; ks. myös liitteenä 3 oleva kartta). Korjaaminen on saattanut jossain määrin edellyttää myös elävän puuston kaatamista esim. ajourilta. Korjuutoimet on tehty 11/2019. Havainnot tapahtuneesta sekä dokumentointi valokuvin tehtiin Vaasan ympäristöseuran edustajien maastokäynneillä keväällä 2021.

Tieto toimenpiteen tarkoituksesta on saatu Vaasan kaupungilta, jolle ympäristöseura teki 27.5.2021 kirjallisen selvityspyynnön tapahtuneesta (liite 1). Ympäristöseura sai selvityspyyntöönsä Vaasan kaupungilta viheralueyksikön päällikkö Timo Jousmäen laatiman vastauksen (9.6.2021, liite 1). Jousmäki perusteli toimenpidettä myrskytuhojen korjuulla ja toi esiin, että ”myrskytuhopuiden poisvienti ei vaaranna yleiskaavan Pilvilammen kokonaisalueen tai Vaasan metsien suojeltujen direktiivilajien suotuisan suojelun tasoa”. Kumpikin näkemys on nähdäksemme asiassa epärelevantti eikä oikeuta kajoamaan SL-alueen puustoon ja maaperään ilman poikkeamismenettelyä, kuten jäljempänä tuodaan esiin.

Metsänkäsittelytoimenpiteen lopputulos muistuttaa avohakkuuta, jonka laajuus on noin 1-1,5 ha. Alueella on nähtävissä arviolta muutama sata kantoa. Tämä tarkoittaa, että puuta on kuljetettu pois alueelta arviolta 200-300 m³. Korostamme, että lähestulkoon kaikki kaadetut puut on viety pois, ja paikalle on jätetty maapuiksi lähinnä yksittäisiä sahattuja puun pätkiä. Kantojen perusteella puusto on ollut pääasiassa kuusta. Kaupungilta tiedusteluun saadun vastauksen mukaan alueelle olisi jätetty ”kymmeniä tai lähes satoja” kaatuneita runkoja/maapuita. Ympäristöseuran tekemä dokumentointi (ks. liite 2) kuitenkin osoittaa, ettei alueelle ole korjuutoimenpiteiden yhteydessä käytännössä lainkaan jätetty maapuita.

Kaupungin 9.6.2021 toimittamassaan vastauksessa esitetyt kuvat (otettu 5/2021) toimenpidealueelta ovat havaintojemme perustella toimenpidealueen reunoilta ja osittain toimenpiteen jälkeen Aila-myrskyn kaatamista lehtipuista, joissa on vielä lehtiä näkyvissä. Näin ollen kaupungin esittämistä kuvista ei selviä toimenpiteen todellinen laajuus ja laatu.

Puuston korjuun lisäksi maaperää on rikottu suurella osalla toimenpidealuetta puiden kaatamisessa ja pois kuljetuksessa käytetyllä raskaalla työkoneella. Näin toimittaessa myös pensas- ja pohjakerroksen kasvillisuus on tuhoutunut kulku-urilta. Myös vanhoja, pidemmälle lahonneita maapuita on vaurioitettu toimenpiteen yhteydessä. Alueelle vaikuttaa jääneen toimenpiteen jälkeen pystyyn muutamia kymmeniä puita, joista suurin osa on kaatunut ilmeisesti syksyn 2020 Aila-myrskyssä.

Edellä mainitun toimenpidealueen lisäksi vastavanlaista tuulenkaatopuuston korjuuta on tehty SL-alueella myös metsässä, jonka kautta Eetun Piilolta menee polku Pilvilammen kaakkoislahdekkeen patopenkereelle. Näihinkään puunkorjuutoimiin ei ole ympäristöseuran käsityksen mukaan haettu poikkeusta kaavamääräyksistä.

KAAVAMERKINTÄ JA OLENNAISET MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAIN SÄÄNNÖKSET

Toimenpiteiden kohteena olevalla alueella on voimassa lainvoimainen yleiskaava (hyväksytty valtuustossa 13.12.2011) ja merkintä SL (luonnonsuojelualue). Kaavamerkinnän sisältö on:

”LUONNONSUOJELUALUE. Alue on suojeltu tai varataan suojeltavaksi luonnonsuojelulain nojalla. Suojeltavaksi varatulla alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Määräys on voimassa, kunnes alue on muodostettu luonnonsuojelulain mukaiseksi suojelualueeksi. Käytön kannalta tarpeellisten latu-urien, kunto- tai luontopolkujen ja niiden vaatimien taukopaikkojen rakentaminen on sallittu.”

Kaavamääräyksen mukaan kaikki suojeluarvoja vaarantavat toimenpiteet on kielletty. Kyseessä oleva toimenpide on vaikuttanut metsäalueeseen luonnonarvojen kannalta erittäin kielteisellä, yleiskaavamerkinnän vastaisella tavalla. Kyseinen toimenpidealue sijaitsee syrjäisellä ja vaikeakulkuisella paikalla etäällä latu-urista sekä kunto- ja luontopoluista, joten toimenpide ei voi mitenkään liittyä esimerkiksi alueella retkeilevien turvallisuuteen. Alueella ei ole tiedossa edes polkuja.

On täysin selvää, että tehdyt voimaperäiset toimenpiteet vaarantavat alueen suojeluarvoja. Metsien suojelemiseksi toimenpiteiltä suojatun alueen suojeluarvojen voidaan katsoa liittyvän nimenomaan elävään ja kuolleeseen puustoon. Varsinkin kuollut puuainne on luonnon monimuotoisuuden kannalta erittäin tärkeä resurssi, koska eriasteisesti hajonneella lahoppuulla elää noin 25 % kaikesta metsien eliölajistosta. Jos puusto, olkoon elävää tai kuollutta, poistetaan kokonaan osalta suojeluun varattua aluetta, edelliseen viitaten kysymys on ilmi selvästi suojeluarvojen vaarantamisesta. Myös maaperän sekä pensas- ja pohjakerroksen kasvillisuuden ja vanhojen maapuiden tuhoutumien on edelleen vaarantanut alueen suojeluarvoja.

MRL:n 23 luvussa säädetään poikkeamistoimivallasta ja poikkeamisen edellytyksistä MRL:n säännöksistä, määräyksistä, kielloista tai muista rajoituksista. Ensimmäinen toimivaltainen viranomaisasiassa olisi ollut kunta (MRL 171 §, 1 mom). Poikkeamista ei kuitenkaan olisi pykälän 2 mom nojalla voitu myöntää, jos se olisi vaikeuttanut luonnonsuojelun tavoitteiden saavuttamista. MRL 173 §:n 1 mom nojalla poikkeuksen hakijan (Vaasan kaupunki) olisi tullut varata naapureille ja muille olennaisille tahoille (ml. Vaasan ympäristöseura) tilaisuuden kirjallisen muistutuksen tekemiseen. Pykälän 2 mom nojalla poikkeuksen hakijan olisi tullut tiedottaa päätösehdotuksesta 1 mom mainituille olennaisille tahoille. Lisäksi pykälän 4 mom mukaisesti poikkeuksen hakijan olisi tullut pyytää asiasta lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, koska poikkeaminen olisi koskenut luonnonsuojelun kannalta merkittävää

aluetta. Luonnonsuojeluun varattu alue on ilmiselvästi 4 momentin tarkoittama luonnonsuojelun kannalta merkittävä alue.

Voidaan arvioida, että jo pelkästään SL-alueella tapahtuneeseen em. maaperän sekä pohja- ja kenttäkerroksen kasvillisuuden vaurioitumiseen johtavaan toimenpiteeseen olisi tullut soveltaa MRL:n 23 luvun poikkeamissäännöksiä.

Kaupungilta 9.6.2021 saadun selvityksen mukaan toimenpidettä ei edeltänyt viitatus 23 luvun mukainen edellä kuvattu menettely, joten toimenpide on myös tältä osin MRL:n säännösten vastainen. Viheraluepäällikkö Jousmäki kertoi vastauksessaan ympäristöseuran kyselyyn tiedottaneensa asiasta kesällä 2019 yleiskaava-arkkitehtia, kaavoitusjohtajaa, teknisen toimialan johtajaa, kuntatekniikan johtajaa, ympäristöosaston johtajaa ja kaupungingeodeettia. Kaupungin virkamiesten sisäinen tiedotus ei rinnastu edellä esiin tuotuun, MRL:n 23 luvun tarkoittamaan poikkeamismenettelyyn ja siihen liittyvään avoimeen tiedotukseen.

Myrskyn kaatamien puiden poistoa yleiskaavan SL-alueelta ei voida perustella metsätuhojen ennaltaehkäisyllä, sillä laki metsätuhojen torjunnasta (1087/2013) on voimassa vain alueilla, joilla metsälaki on voimassa (metsätuholaki, 1 ja 2 §). Metsälakia (MetsäL, 1093/1996) taas ei sovelleta maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa kaavassa suojelualueeksi osoitetulla alueella (MetsäL 2 §), joten maapuiden keräämiselle SL-alueelta ei ole oikeudellisia edellytyksiä.

TEON TAHALLISUUS

Vaasan kaupunki on 9.6.2021 toimittamansa vastauksen perusteella (liite 1) tehnyt metsänkäsittelytoimenpiteet täysin tietoisesti SL-kaavamerkinnästä, mikä näkemyksemme mukaan tekee teosta vakavamman. Teko osoittaa suurta välinpitämättömyyttä, koska kaava on kaupungin itsensä laatima ja valtuuston hyväksymä. Kuten edellä tuotiin esiin, kaupungilta saadun vastauksen mukaan useat henkilöt aina kaavoituksen ja teknisen osaston johtoa myöten ovat olleet tietoisia SL-alueella suoritettavasta kaavamerkinnän vastaisesta toimenpiteestä. Kukaan kaupungin korkeista virkamiehistä ei vaikuta puuttuneen asiaan ja havainneen toimien lainvastaisuutta.

YHTEENVETO

Katsomme edellä olevaan viitaten, että kyseessä on maankäyttö- ja rakennuslain 41 §:n mukaisen yleiskaavamääräyksen vastainen toimenpide, jota voitaneen pitää lain 185 §:n 1 mom tarkoittamana rakentamisrikkomuksena. Asiassa on toimittu MRL 185 §:n tekstin mukaisesti vastoin laissa edellytettyä lupaa (MRL 171 ja 173 §), ryhdytty toimenpiteeseen vastoin lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä (kaavamääräys) sekä laiminlyöty ympäristön hoitoa koskevat velvollisuudet.

LIITTEET

1. Vaasan ympäristöseuran Vaasan kaupungille tekemä kirjallinen selvityspyyntö ja saatu vastaus
2. Toimenpiteen dokumentointia valokuvin (Vaasan ympäristöseura)
3. Toimenpidealueen sijainti kartalla

Matti Tuomaala,
Puheenjohtaja

Lasse Villanen
Sihteeri